

มาตรการส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนผ่านหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจ P2P Lending ในประเทศไทย: ศึกษาเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐประชาชนจีน*

Measures to Promote Access to Finance Through Peer-To-Peer Lending Regulations in Thailand: A Comparative Study of the United States of America, the United Kingdom, and China

สิทธิภาควัย ภูริสินสิธิ์**

Sittipak Purisinsit

วันที่ได้รับบทความ 30 มิถุนายน 2566; วันที่แก้ไขบทความ 27 สิงหาคม 2566; วันที่ตอบรับตีพิมพ์ 30 สิงหาคม 2566

บทคัดย่อ

ในปัจจุบัน แนวคิดเรื่องส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises หรือ SMEs) เป็นสิ่งที่ภาครัฐในหลาย ๆ ประเทศ รวมถึงประเทศไทย เน้นว่าจำเป็นต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ เนื่องจาก SMEs เป็นตัวขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจที่สำคัญ แต่อุปสรรคสำคัญของ SMEs คือ การเข้าถึงแหล่งเงินทุน

* บทความฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง มาตรการส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนผ่านหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจ P2P Lending ในประเทศไทย: ศึกษาเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐประชาชนจีน ในหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

** น.บ. (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; เนติบัณฑิตไทย; LL.M. in Banking and Financial Law, Boston University School of Law, USA; Executive Cert. in Management and Leadership, MIT Sloan School of Management, USA; ผู้บรรยายวิชา พ.ร.บ. ส่งเสริมการประกอบธุรกิจด้วยเทคโนโลยีทางการเงิน (FinTech) และการกำกับดูแลด้วยเทคโนโลยี (RegTech) หลักสูตร IC Refresher และ Migration ศูนย์ความรู้วิชาชีพทางการเงิน สมาคมบริษัทจัดการลงทุน (AIMC).

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่มีอยู่ในปัจจุบันสำหรับผู้ประกอบการ SMEs ในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนผ่านสถาบันการเงินซึ่งเป็นตัวกลางทางการเงิน (Indirect Financing) หรือช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนโดยตรงผ่านตลาดทุน (Direct Financing) รวมไปถึงช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนผ่านผู้ให้บริการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-Bank) เช่น ผู้ให้บริการบัตรเครดิต ผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ หรือผู้ให้บริการสินเชื่อเพื่อประกอบอาชีพสำหรับบุคคลรายย่อย (นาโนไฟแนนซ์) อาจไม่เพียงพอต่อจำนวนของผู้ประกอบการ SMEs อันเห็นได้จากข้อมูล ณ ปี 2565 ของธนาคารแห่งประเทศไทย ที่พบว่าผู้ประกอบการ SMEs มากกว่าร้อยละ 60 ที่ยังไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อได้

ดังนั้น หลายประเทศจึงให้ความสำคัญต่อการนำเทคโนโลยีทางการเงินที่เรียกว่า Loan-based Crowdfunding หรือ Peer to Peer Lending (P2P Lending) มาใช้ในการพัฒนาช่องทางการจัดหาแหล่งเงินทุนจากคนจำนวนมากให้กับผู้ที่ต้องการใช้เงินผ่านตัวกลางที่เป็นเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งทั้งสามประเทศมีการประกอบธุรกิจ P2P Lending มาอย่างยาวนาน มีรูปแบบการดำเนินธุรกิจ P2P Lending ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีการรับทราบปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ P2P Lending อยู่เสมอ

ขณะที่ประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยโดยอาศัยอำนาจประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (เรื่อง ธุรกิจระบบ หรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์สำหรับธุรกรรมสินเชื่อระหว่างบุคคลกับบุคคล) ได้ทำการออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สนส.14/2563 เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์สำหรับธุรกรรมสินเชื่อระหว่างบุคคลกับบุคคล (peer to peer lending platform) ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2563 โดยเป็นประกาศที่ยังมีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน

ทั้งนี้ จากการศึกษาของผู้เขียน พบว่า หลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจ P2P Lending และกฎหมายที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย ยังคงมีหลายประเด็นที่เป็นปัญหาและอุปสรรค เช่น ปัญหาเกี่ยวกับองค์การในการกำกับดูแลและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ P2P Lending ปัญหาเกี่ยวกับความหลากหลายของประเภทสินเชื่อ ปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการลงทุนใน P2P Lending Platform

มาตรการส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนผ่านหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจ P2P Lending ในประเทศไทย: ศึกษาเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐประชาชนจีน
Measures to Promote Access to Finance Through Peer-To-Peer Lending Regulations in Thailand:
A Comparative Study of the United States of America, the United Kingdom, and China

ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค และปัญหาเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการกำกับการปฏิบัติตามกฎหมายของธุรกิจ P2P Lending

ในประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกำกับการกำกับดูแลและหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจ P2P Lending ในสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐประชาชนจีน พร้อมทั้งได้จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อปรับปรุงและแก้ไขหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจ P2P Lending ในประเทศไทย เพื่อให้การประกอบธุรกิจ P2P Lending ในประเทศไทยเป็นที่ยอมรับและแพร่หลาย สามารถช่วยประชาชนและภาคธุรกิจโดยเฉพาะผู้ประกอบการ SMEs ในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้น ลดการเกิดหนี้นอกระบบ รวมทั้งทำให้การกำกับดูแลธุรกิจ P2P Lending และการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: เทคโนโลยีทางการเงิน ระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์สำหรับธุรกรรมสินเชื่อระหว่างบุคคลกับบุคคล เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

Abstract

Currently, the concept of encouraging and supporting small and medium-sized enterprises (SMEs) is emphasized by the public sector of many countries, including Thailand, as essential for economic growth and national development. SMEs, an important driving economic force of the economy, are impeded by access to finance.

Considering current financing channels available to SMEs in Thailand through financial institutions acting as financial intermediaries (indirect financing), capital markets (direct financing), or non-bank, such as credit card business, personal loan under supervision or nano-finance business under supervision, may be insufficient to serve SME numbers. In 2022, the Bank of Thailand (BOT) reported that over 60% of SMEs were unable to obtain loans.

To resolve this issue, some nations adopt loan-based crowdfunding or peer-to-peer (P2P) lending as financial technologies to develop channels for providing funds from diverse sources to potential users. They work through a website or application as intermediary, especially in the United States of America, the United Kingdom, and China. These countries have engaged in P2P lending in recent years with a unique P2P lending business model recognizing issues and obstacles and continuously improving pertinent regulations and laws.

In Thailand, the BOT, by virtue of the Ministry of Finance's Notification Re: Businesses Requiring Approval According to Clause 5 of the Revolutionary Council Decree No. 58 (Re: System or Electronic Network for Peer to Peer Lending), issued the BOT Notification No. Sor Nor Sor.14/2563 Re: Regulations, Procedures and Conditions for Operating a System or Electronic Network Business for Peer-to-Peer Lending (peer-to-peer lending platform) on July 31, 2020, still valid today.

มาตรการส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนผ่านหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจ P2P
Lending ในประเทศไทย: ศึกษาเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐประชาชนจีน
Measures to Promote Access to Finance Through Peer-To-Peer Lending Regulations in Thailand:
A Comparative Study of the United States of America, the United Kingdom, and China

These findings suggest that problems and obstacles persist in P2P lending regulations and related laws in Thailand, including supervising P2P lending and related regulations, diversity of credit types, the P2P loan platform investment model, consumer protection, and applying artificial intelligence to P2P lending business compliance works.

To resolve these issues, a comparative study was made on supervising and regulating P2P lending in the United States of America, the United Kingdom, and China. The goal was to formulate policy suggestions for revising and improving P2P lending regulations in Thailand; making it more widely accepted and popular would help people and enterprises, especially SMEs, to obtain more financing channels, reduce informal debt occurrence and effectively achieve P2P lending business supervision and consumer protection.

Keywords: Financial technology, Peer-to-peer lending platform, Artificial intelligence

มาตรการส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนผ่านหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจ P2P
Lending ในประเทศไทย: ศึกษาเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐประชาชนจีน
Measures to Promote Access to Finance Through Peer-To-Peer Lending Regulations in Thailand:
A Comparative Study of the United States of America, the United Kingdom, and China

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทย, ‘22 คำตอบที่จะทำให้คุณเข้าใจอนาคตเศรษฐกิจการเงินไทย’ (BOT, 1 กุมภาพันธ์ 2565) <<https://app.bot.or.th/landscape/news/2022/02/01/summary/>> สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2565.

ภาษาอังกฤษ

— —, ‘Safeguard and Rapid Return Loans’ (2013) <http://blog.zopa.com/2013/06/24/safeguard_and_rapid_return_loans/> สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2566.

Boris Vallee and Yao Zeng, ‘Marketplace Lending: A New Banking Paradigm?’ (papers, 4 February 2018) <<http://ssrn.com/abstract=3102984>> สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2566.

Cambridge Centre for Alternative Finance, ‘Crowdfunding in East Africa: Regulation and Policy for Market Development’ (JBS, January 2017) <<http://www.jbs.cam.ac.uk/wpcontent/uploads/2020/08/2017-05-eastafrika-crowdfunding-report.pdf>> สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2566.

Chapman and Cutler LLP, ‘The Regulation of Marketplace Lending: A Summary of the Principal Issues’ (April 2022) <http://www.chapman.com/media/publication/926_Chapman_Regulation_of_Marketplace_Lending_2022.pdf> สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2566.

Christoph Kneiding and Richard Rosenberg, ‘Variations in Microcredit Interest Rates’ (CGAP, July 2008) <<https://www.cgap.org/sites/default/files/CGAP-Brief-Variations-in-Microcredit-Interest-Rates-Jul-2008.pdf>> สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2566.

Craig W. Holden and others, ‘The Effect of Secondary Market Existence on Primary Market Liquidity: Theory and Evidence from a Natural Experiment in Peer-to-Peer Lending’ (31 December 2019) <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3502006> สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2566.

Financial Conduct Authority, ‘Loan-based (‘peer-to-peer’) and investment-based crowdfunding platforms: Feedback on our post-implementation review and proposed changes to the regulatory framework 18 (Consultation Paper CP18/20)’ (FCA, July 2018) <<http://www.fca.org.uk/publication/consultation/cp18-20.pdf>> สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2566.

Financial Conduct Authority, ‘Loan-based (‘peer-to-peer’) and investment-based crowdfunding platforms: Feedback to CP18/20 and final rules (Policy Statement PS19/14)’ (FCA, June 2019) <<http://www.fca.org.uk/publication/policy/ps19-14.pdf>> สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2566.

Kevin Wack, ‘Prosper Shuts Down the Secondary Market for Its Loans’ (3 October 2016) <<https://www.americanbanker.com/marketplace-lending/prosper-shuts-down-the-secondary-market-for-its-loans-1091729-1.html?zkPrintable=true>> สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2566.

Majid Bazarbash and Kimberly Beaton, ‘Filling the Gap: Digital Credit and Financial Inclusion’ (IMF, 7 August 2020) <<https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2020/08/07/Filling-the-Gap-Digital-Credit-and-Financial-Inclusion-49638>> สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2566.

Moran Ofir and Ido Sadeh, ‘A Revolution in Progress: Regulating P2P Lending Platforms’ (2020) 3 New York University Journal of Law and Business.

มาตรการส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนผ่านหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจ P2P
Lending ในประเทศไทย: ศึกษาเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐประชาชนจีน
Measures to Promote Access to Finance Through Peer-To-Peer Lending Regulations in Thailand:
A Comparative Study of the United States of America, the United Kingdom, and China

Office of the Comptroller of the Currency, ‘Exploring Special Purpose National Bank Charters for Fintech Companies’ (OCC, December 2016) <[http://www.occ.gov/publications-and-resources/publications/banker-education/files/exploring-special-purpose-nat-bank-charters-fintech-companies.html](http://www OCC.gov/publications-and-resources/publications/banker-education/files/exploring-special-purpose-nat-bank-charters-fintech-companies.html)> สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2566.

Olena Havrylchuk & Marianne Verdier, ‘The Financial Intermediation Role of the P2P Lending Platforms’ (2018) 3 Comparative Economic Studies 115.

Personal Data Protection Commission, ‘Compendium of Use Cases: Practical Illustrations of The Model AI Governance Framework’ (2020) <<http://www.pdpc.gov.sg/-/media/Files/PDPC/PDF-Files/Resource-for-Organisation/AI/SGAIGovUseCases.pdf>> สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2566.

Robin Hui Huang and Christine Menglu Wang, ‘The Fall of Online P2P Lending in China: A Critique of the Central-Local Co-regulatory Regime’ (2021) 3 Banking & Finance Law Review 481.

Tetyana Balyuk and Sergei Davydenko, ‘Reintermediation in FinTech: Evidence from Online Lending’ (papers, 18 June 2018) <<http://ssrn.com/abstract=3189236>> สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2566.